

امروز مصاحبه‌ی عمر داودزی با بخش پشتوی بی‌بی‌سی را در فیسبوک دیدم و بعد از شنیدن آن به صفحه‌ی فیسبوک پشتوی بی‌بی‌سی رفتم. عکس‌هایی را که در پیشانی آن صفحه بود تماشا کردم. بسیار سنتی و محافظه‌کار به نظر می‌رسید. هیچ لبخندی در چهره‌ها دیده نمی‌شد. چند تصویر از زنان در آن دیده می‌شد، یکی زنی چادری‌پوش با انگشت رنگ‌شده برای رأی‌دهی و دیگری گروهی از زنان بی‌چهره که پشت سر یک مرد دستارپوش در حرکتند.

دختری قلم به دست دارد و پسری چای می‌نوشد. زن دیگری سبد گل‌های زعفران را خالی می‌کند که چهره‌اش در نقاب است. قهرمان کریکت با دنده‌ای در دست، دو مسجد و یک دروازه تاریخی (دروازه خیبر). و در عکس دیگر سه مرد با ریش و لنگی ظاهراً در مجلس یا جرگه‌ای نشسته‌اند.

تجربه‌ی من در رسانه‌ها می‌گوید در تعیین این چیزها صاحبان رسانه زیاد نقش ندارند بلکه مدیران و کارکنان صاحب‌صلاحیت آن بخش نقش تعیین‌کننده دارند. این تصاویر واقعیت‌های افغانستان‌اند اما از کل افغانستان و کل جامعه‌ی پشتون نمایندگی نمی‌کنند. پشتون‌های شهری و دمکرات در این تصویر حذف شده‌اند. این تصویر بیشتر شبیه افغانستانی است که بخشی از طالبان (مثلاً ملاعباس استانکزی) می‌خواهند. چرا هم‌وطنان خبرنگار ما در بخش پشتوی بی‌بی‌سی دچار چنین توهم نسبت به جامعه‌ی خودند؟ چرا تصویر ناقص از افغانستان یا جامعه‌ی پشتون دوسوی خط دیورند می‌دهند؟

اگر پشتون‌های آن‌سوی خط دیورند را هم مخاطب این صفحه بدانیم آن‌گاه حق داریم که این تصویر را کاملاً جعلی بخوانیم. در پاکستان میلیون‌ها پشتون با شرایط غیرطالبانی زندگی می‌کنند.

برای آن‌که بدانیم ذهنیت کارکنان یک رسانه چقدر بر برنامه‌ها و نشرات آن اثر می‌گذارد، تصویر پیشانی صفحه‌ی دری بی‌بی‌سی را هم با شما شریک ساختم. با دیدن تصویر اول رفتم بخش دری را پیدا کرده عکس آن دو را با هم مقایسه کردم. زمین تا آسمان تفاوت داشتند. چنان‌که گوئی از دو ملت‌اند. در بخش دری بیشتر چهره‌ها شاد و بالبخندند. زنان در وضعیت متفاوت سنتی و شهری نشان داده شده‌اند. تنها یک مسجد دیده می‌شود و به‌جای دیوار تاریخی گوشه‌ای از طبیعت افغانستان نشان داده شده است. به‌جای مردان ریشوی جرگه گروهی از مردان در حال رقص و اتن دیده می‌شوند. از چادری و گله زنانی پشت یک مرد ریشو خیری نیست. دختران مکتب هم بیدارتر به‌نظر می‌رسند.

این تفاوت روحیه در برنامه‌سازی و گزارش‌نویسی دو تیم نیز احتمالاً وجود دارد. روشنفکران و تحصیل‌کردگان پشتون باید بسیار متوجه فعالان رسانه‌ی باشند و آنان را نقد کنند تا تصویر طالبانی از جامعه ارائه نکنند و در انعکاس واقعیت‌ها توازن را حفظ کنند و در عین حال به‌شيوه‌ای گزارش و مقاله و ویدیو بسازند که به حرکت جامعه به سمت جلو کمک کنند و مبلغ سکون و عقب‌گرد نشوند.

اول جولای ۲۰۲۳